כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום שלישי ■ פרשת תצוה ■ ה' אדר א' ה'תשע"ד ■ 05.02.2014 ■ גליון מס' 261

תפוצה לכל קהילות ישראל

האם "מרבים בשמחה" מאדר א'?

/ הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

בתורתנו נאמר: "שמור את חודש האביב ועשית פסח". הגמרא (סנהדרין יג, א) דורשת מכאן שעלינו לדאוג שחג הפסח ייצא תמיד בתקופת האביב, ואנו נאמר: מה הבעיה? הלא חג הפסח יוצא תמיד באביב, הלא כן?! אך לא. שנת החמה כוללת מסלול של 365 יום ואילו שנת הלבנה כולל רק 354 ימים. חודש בלוח היהודי, לוח הלבנה, נקבע לפי כ"ט יום+ י"ב שעות+ תשצ"ג חלקים, ואם נחשב את החודש כך, ייצא שבכל כמה שנים יהיה לנו הפרש שבגללו חג הפסח ייצא בימות החמה או בימות הגשמים ולא באביב. לכן, כדי שפסח ייצא תמיד בזמן האביב, בו התבואה מתבשלת, עלינו לשלב את שנת הלבנה עם שנת החמה, על ידי שנוסיף עוד חודש.

מדוע מעברים דוקא את חודש אדר?

חז"ל דרשו במכילתא שחודש העיבור הוא אך ורק חודש אדר, הסמוך לחג הפסח.

ומדוע מעברים דוקא את חודש אדר?

התוספות מסבירים שלפי שנאמר (אסתר ג, ז): "חודש שנים עשר הוא חודש אדר", ואם יעברו חודש אחר, לא יהיה אדר החודש השנים עשר. לדברי רבינו יונה (בסנהדרין שם), כיון שמהתורה השנה מתחילה בחודש ניסן ומסתיימת בחודש אדר, לכן כשם שעיבור חודש הוא בסיום החודש, כך גם מעברים שנה רק בסיום השנה. טעם נוסף מביא רבנו יונה שאי אפשר לעבר חודש אחר, שכן אם נעבר את חודש אייר, נמצא שיש בין פסח לעצרת יותר מחמישים יום; ואם נעבר חודש אחר מחודשי הקיץ, תשרי לא יהיה החודש השביעי; ואם נעבר את אחד מחודשי החורף לא יהיה אדר החודש השנים עשר.

לפי רש"י (ר"ה ז, א) מעברים דוקא את חודש אדר משום שנאמר: "שמור את חודש האביב", ודרשו חז"ל: חודש הסמוך לאביב. הרמב"ם והחינוך מסבירים שמשום שנאמר: "ושמרת את החוקה הזאת למועדה" - מלמד שאין מעברים את השנה אלא בפרק הסמוך למועד.

ה"המפרש" על הרמב"ם מסביר שלפעמים התבואה ממהרת להבשיל לפני ניסן, וחכמים לא יצטרכו לעבר את אדר באותה השנה, ולכן הקפידו לעבר דוקא את חודש אדר, בו ניתן "למשש את הדופק" ולראות האם התבואה מיהרה להתבשל. האבודרהם מסביר טעם נוסף מדוע מעברים דוקא את חודש אדר. לדבריו, חודש תשרי צריך להיות "החודש השביעי", (שנאמר "בחודש השביעי באחד לחודש"), על חודש טבת נאמר (במגילת אסתר) שהוא "החודש העשירי" וחודש אדר צריך להיות תמיד החודש ה-12, ככתוב במגילת אסתר "לחודש שנים עשר הוא חודש אדר", ולכן צריך בהכרח לעבר דווקא את חודש אדר, כדי שחודשו הראשון יהיה החודש ה-12 ואדר השני יהיה החודש ה-13.

כולנו יודעים ש"משנכנס אדר מרבים בשמחה". האם הכוונה שגרבה בשמחה כבר בחודש אדר א'?

על דברי הגמרא ש"משנכנס אדר מרבים בשמחה" (תענית כט, ב) מסביר רש"י: "ימי ניסים היו לישראל, פורים ופסח". לכן כותב היעב"ץ שאין מקום לשמוח כבר בחודש אדר הראשון, כיון שבחודש זה לא חוגגים את פורים. ואף אם נאמר שנס הפורים ודיניו שייכים גם לאדר א', עדיין חג הפסח הוא

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שלא לפסול את מי שאינו בשלמות
במקומות רבים בכתביו מדגיש הראי"ה שלא לפסול אנשים שהעולם הדתי שלהם אינו נראה לנו בשלמות...
המשך בעמ' 2

שו"ת חורף
בחצרות הבתים צומחים עצי תמר הנותנים פרי, ועתה אנו עומדים לשפץ את הבניין. האם מותר לעקור את עץ התמר?...
המשך בעמ' 3

סיפור לשבת
הרה"ק רבי לייב שרה'ס זי"ע
הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטובקה זי"ע שאל פעם את הרה"ק רבי לייב שרה'ס זי"ע מה נשמע...
המשך בעמ' 4

שביבים
■ מחני נא מספרך
■ ביצה עם בצל
■ ויקחו אליך שמן זית...
המשך בעמ' 5

בחודש ניסן, הרחוק מאדר א' והקרוב לאדר ב'. ואם טעם ה"מרבים בשמחה" הוא משום שאדר סמוך לפורים ולפסח, נמצא שאדר א' אינו סמוך לחג הפסח, ואין סיבה להרבות בו בשמחה. מרן הגר"ש ואזנר שליט"א כותב ב'שבט הלוי' שבודאי פשטות ההלכה היא שמרבים בשמחה רק באדר ב', והוא מצטט את דברי רש"י ודברי ראשונים נוספים בעניין. אך הוא מסיים וכותב: "אבל יש שמוסיפים שמחה מאדר א', וטוב לב משתה תמיד"...

מעניין כי ה"חתם סופר" מסיים את אחד ממכתבי תשובותיו (שו"ת חת"ס חו"מ כ') בכתיבת התאריך, שהוא "א' דראש חודש אדר ראשון שמרבים בו שמחה".

ואתי אירע נס פורים?

בתלמוד הירושלמי כתוב במפורש שנס פורים אירע בשנה מעוברת. ה"ירושלמי" לומד זאת מגורלו של המן הרשע, שהפיל פור ויצא לו "מיום ליום ומחודש לחודש שנים עשר הוא חודש אדר", ואם היה אז "חודש שנים עשר", כנראה שהיה גם "חודש שלושה עשר", כך שהנס התרחש ב... אדר א', ואם כן, מדוע לא חוגגים את חג הפורים בחודש אדר א', בו באמת התרחש הנס?!

ה"חתם סופר" (או"ח קס"ג) מסביר שהנס אירע באמת בחודש אדר ב', רק שמלכתחילה היו אמורים לעבר את החודש, אך לבסוף השנה לא עוברה והנס אירע באדר לא מעובר. לדבריו, המן הרשע רצה להרוג את היהודים דוקא בחודש אדר א', כיון שבחודש אדר נפטר משה רבנו. אך המן לא רצה להרוג את היהודים דוקא באדר, מחשש שאולי פטירת משה רבנו תעורר גם זכות בשמים, ולכן בחר להרוג את היהודים באדר א'. מרדכי ואסתר הבינו את מזימתו ולכן הם דאגו שלא לעבר את השנה.

לדעת "קרבן העדה" הנס התרחש באדר שני, וכוונת הירושלמי היא שלאחרי שנכתב "לחודש שנים עשר", אם כן מדוע צריך היה לכתוב "הוא חודש אדר"? אלא שהכוונה לחודש אדר שבכל שנה, שכעת הוא החודש ה-13...

לדעת רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ב"יערות דבש", הגזירה היתה בשנה לא מעוברת, ובא מרדכי, עיבר את השנה ודחה את הגזירה לאדר ב'. ואילו לדעת החתם סופר בדרשותיו (כמצוטט בקונטרס "טוב לב משתה תמיד") היתה הגזירה על חודש אדר א' ובו גם אכן התרחש נס פורים. אך עם ישראל חוגג בפורים שבאדר ב' דוקא. כי בזכות חודש זה, בו נולד משה רבנו, נעשה הנס.

ומתי נפטר משה רבנו בעצמו? גם על כך מצאנו מספר דעות בדברי חז"ל. ה"מגן אברהם" (תקפ, ח) מביא שלדעת התנא רבי יהושע, נפטר משה בז' באדר בשנה רגילה ולא מעוברת. לפי דעת רבי אלעזר המודעי נפטר משה בז' באדר א' וישנה דעה שלישית, דעת רבי אליעזר, הסובר שמשה נפטר בכלל בז' בשבט.

חז"ל אומרים ש"כל הרוצה שיתקיימו נכסיו - יטע בהם אדר, שנאמר "אדיר במרום ה'". ופירשו הספרים שכשיהודי שרוצה שתפילותיו יתקיימו במרומים, יטע בהם אדר ויתחיל להתפלל אל הקב"ה החל מראש חודש אדר, שהחל ממנו מתחיל זמן שמחה בשמי מרומים והתפילות מתקבלות בו.

(פורסם ביתד נאמן)

שלא לפסול את מי שאינו בשלמות

/ הרב יעקב הלוי פילבר

במקומות רבים בכתביו מדגיש הראי"ה שלא לפסול אנשים שהעולם הדתי שלהם אינו נראה לנו בשלמות, אמנם במקדש עלינו להקפיד שהדברים יעשו בשלמות כמו בהדלקת הנרות במנורה שעליה כתוב בפרשתנו (שמות כז כ): "ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד".אבל בביתו הפרטי של האדם בהדלקת נרות שבת יש מחלוקת (שבת כו א) בין רבי טרפון ורבי יוחנן בן נורי, רבי טרפון סובר שאת נרות שבת אין מדליקים אלא בשמן זית בלבד. וכנגדו עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר: "מה יעשו אנשי בבל שאין להם אלא שמן שומשמין, ומה יעשו אנשי מדי שאין להם אלא שמן אגוזים, ומה יעשו אנשי אלכסנדריא שאין להם אלא שמן צנונות, ומה יעשו אנשי קופטקיא שאין להם לא כך ולא כך אלא נפט? אלא אין לך אלא מה שאמרו חכמים". וההלכה שנפסקה (או"ח סימן רסד סעיף ו) היא כרבי יוחנן בן נורי: "כל השמנים כולם יפים לנר, ושמן זית מן המובחר". את המחלוקת הזו על הדלקת נר שבת מרחיב הראי"ה בספרו עין איי"ה (שבת פ"ב אות עז) לא רק להדלקת נרות שבת אלא גם להארת אור השכל והשכלתו של האדם, והחומרים המופיעים בגמרא להדלקת נר שבת רומזים ללימודים שבהם האדם מאיר את שכלו ליראת ה' וקיום המצוות. רבי טרפון סובר שכמו ששמן זית הוא הטהור שבשמנים והאור הנמשך ממנו הוא הצלול והמאיר ביותר כך יש לאדם לעסוק בחלקי התורה בהבנה הגבוהה ביותר כמו האור הבא משמן הזית שהוא הצלול ביותר, ומה שפחות מזה אינו כשר להדליק בו את האור המאיר את קדושת השבת.

כנגדו טוען רבי יוחנן בן נורי שלא כל יהודי זכה להיות בדרגא גבוהה כזו שיוכל לעסוק במאור הפנימי העליון של התורה השופע אל האדם בהרחבה כמו האור של שמן הזית, אלא יש אנשים שידיעות התורה שלהם נמשכות אליהם בשיעורים קטנים, כדוגמת שמן השומשמין שהשמן הנאסף מהם הוא בא מגרגירים קטנים רבים, ומכולם יחד אנו מקבלים שמן נחות יותר אבל בכוחו להאיר לנו את החשכה, כך גם אותם אנשים שהשכלתם התורנית היא מכל דבר ודבר קטן שבתורה, אם זה הלכות או פלפולה של תורה גם בהבנה היותר פשוטה, מכולם יחד נבנה עולם תורני המאיר את נפשו של הלומד, על כן מי שהולך בתומו בהליכות התורה בדבריה הפשוטים, גם אם הדברים נראים יבשים, באמת הם מלאים קדושה ואור עולם, וגם חלק זה של הלימוד הוא נרצה לפני הקב"ה, למטה מהם יש אנשים

שבהיותם עניי דעת הם אינם ברמה של לימוד הדברים הגלויים שבתורה, ואותם צריך להשכיל ולקרבם לתורה בדברים פשוטים על ידי משלים פשוטים הלקוחים מהחיים המעשיים, שהם אינם גופי תורה אלא כמו קליפה שאינה עיקר הפרי, ולכן הם דומים לקליפת האגוז שאת השמן מוצאים מתוך הפרי אחרי שפיצחו את קליפתו. וכך היו אנשי מדי שהיו עניי דעת והיו צריכים למשוך אותם לקדושת התורה ע"י משלים חיצוניים המורגשים בדמיון הגס, אבל עדיין בלימוד הזה עסוקים הלומדים בדברים הקשורים לתורה.

ויש עוד למטה מהם אנשים שהעיסוק הלימודי שלהם אינו אפילו בדברים הקטנים והפשוטים שבתורה, אלא הם התרגלו לחכמות העולם ואי אפשר להמשיכם לדברי תורה אלא על ידי דוגמאות הלקוחות מחכמות אנושיות, שמעורב בהן גם הנחות מדעיות ששורשן אינו רוח ה' השופע על יראיו, אלא רעיון אנושי העלול לשגיאה. את הלימוד הזה מדמה הראי"ה לצנון, שיש בו מרירות אבל אפשר גם ממנו להוציא שמן שיאיר, כך הלימודים הללו גם מהם יצא לפעמים דבר המאיר את עיני האנשים, וכאלו היו אנשי אלכסנדריא שהתרחקו ממקורה של תורה ואין להם אלא שמן צנונות, ומהאור הזה נעשו אנשי חיל יראי ה' דבקים בתורה ואהבתה, גם היא בכלל השמנים הכשרים.

ויש אנשים שהם למטה מהם, אנשים שירדו למדרגה יותר נמוכה, עד שעיקר הארתם השכלית אינה כי אם חכמות חול טבעיות ומדיניות, כמו הנפט שאין לו כל קשר ושייכות לצומח שהשמן בא ממנו, ועם זאת כל זמן שהם חפצים להיות עם השכלתם הכללית הולכים בדרך ישרה בדרכה של תורה, והם מהשכלתם החילונית והעמקה בחכמות טבעיות שהדמיון האנושי שולט בהם, מהם הם לוקחים מוסר השכל ויראת ה' בהכרת הבורא ממעשיו ויצוריו, אם האנשים הללו על ידי הלימודים האלו מביאים את לומדיהם להיות דבקים באמונה בתורה ויראת ה' גם הם בכלל השמנים הכשרים, ואין לפסול אותם. וכיון שההלכה נפסקה כרבי יוחנן בן נורי מסיק מכך הראי"ה שגם אם כל דעה או רעיון שמרחיקות את האדם מאורה של תורה יש לפסול אותם ואין להשתמש בהם להאיר את שכלו של האדם, והוא דומה לשמן הפסול שאינו נמשך אחרי הפתילה שאין מדליקים בו נר שבת. אבל לעומת זה כל לימוד וידע שכלי שעל ידם יתחבר האדם במעשיו או דעותיו אל שרשי התורה, גם אם אינו מושלם הוא שמן כשר ואין להרחיקו מהלגיטימיות החברתית, אבל מי שאפשר לו לא להסתפק במועט אלא לעלות יותר אל הקודש, ולהשכיל באור התורה הגבוה ביותר, זוהי חובתו וכך יפה לו, ועל כן "שמן זית מן המובחר", ועם זאת גם הרחוקים מהאור הטהור, אין לבטל אותם וגם הם יאירו באור הנמוך יותר את חייהם באור קדשי ה', בהתקשרם בכללות אמונת אומן ועול מלכותו יתברך.

שו"ת חורף
הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואל הקבלן איתן ליפשיץ (בעקבות תוכניות תמ"א 38): האם לפי ההלכה מותר לעקור עצי פרי? אם אסור - באלו נסיבות כן מותר לעקור. בלא מעט מחצרות הבתים צומחים עצי תמר הנותנים פרי, ועתה אנו עומדים לשפץ את הבניין ובמקומו לסלול מגרשי חניה. האם לצורך זה יהיה מותר לעקור את עץ התמר המניב פרי?

תשובה: אסקור בקצרה עניין זה:

ישנו איסור דאורייתא להשחית עצי פרי, כמבואר ברמב"ם הלכות מלכים פרק ו' הלכה ח'.

מבואר בגמרא[א] שאדם שעושה כן לא רק שעבר על 'לאו' דאורייתא, אלא שמכניס את עצמו לסכנת חיים, ובכל מקרה לא יראה סימן ברכה במעשה זה[ב].

אמנם מצינו כמה מקרים שבהם מותר לעקור עצי פרי:

1) כשמעוניין להשתמש בקורות העץ והם שווים יותר מהפירות שהעץ מניב[ג].

2) כשהעץ מזיק לעצים אחרים[ד].

3) כשהעץ מניב פחות מכמות מסוימת של פרות לשנה[ה].

4) כשצריך להשתמש במקום שבו נטוע העץ כגון שרוצה להרחיב את דירתו[ו].

נחלקו הפוסקים האם באופנים הנ"ל כשמצד ההלכה מותר לעקור את העץ, האם הסכנה במקומה עומדת[ז], או שכיוון שמצד ההלכה הדבר מותר ודאי שאין סכנה בדבר[ח].

עוד נחלקו הפוסקים במקרה כשעוקר את העץ עם שורשיו ונוטע במקום אחר, האם גם מקרה כזה הוא בכלל האיסור של השחתת עצי פרי[ט], או שבמקרה כזה אין איסור בדבר ומותר לעשות כך אף ללא סיבה מהסיבות הנ"ל[י].

למעשה: מכיוון שיש שסברו שעל אף שהדבר מותר מכל מקום יש חשש סכנה בדבר, רבים חששו לדבריהם ומנעו את עצמם מלעקור את עצי הפרי אף באופנים הנ"ל המותרים מצד ההלכה. אמנם מצינו בדברי הפוסקים שכתבו שאם יעקור את העץ עם שורשיו ויטעו במקום אחר או שיעקור את העץ על ידי גוי וכן ימכור את מקום של העץ לגוי (ובארץ ישראל יש לדון בזה מצד 'לא תחנם') אזי אין לחשוש כלל[יא].

ומעשה שהיה בעיר 'בני ברק' במתחם 'פרדס ברמן' (ברחוב 'חזון איש') שרצו לעקור את עצי הפרי כדי לבנות שם בתי מגורים ומוסדות חינוך וחיכו במשך שנים רבות עד שהעצים יתייבשו מאליהם[יב] ורק אז התירו את עקירת העצים[יג].

ומעתה באשר לנידון בשאלה דלעיל: כתב בשו"ת חוות יאיר[יד] דכל מה שהתירו לעקור עצי פרי אם צריך למקומם הוא רק לצורך גדול וכגון לבנות במקום זה בית דירה, אבל לצורך הרחבת חצרו ולצורך טיול ותוספת אור בעלמא לא התירו, ומבואר מדבריו דלא התירו עקירת עצי פרי עבור כל צורך אלא רק להשתמש במקומו לשום צורך גדול, ומעתה יש להתיישב בדבר, האם מגרשי חנייה נחשבים כצורך גדול, או לא.[טו]

אמנם אם המדובר הוא בשיפוץ כללי של הבניין והרחבת הדירות הקיימות, ותוספת דירות חדשות[טז] וכדי לקבל את אישור העירייה צריכים לתכנן מגרשי חניה נוספים עבור הדירות החדשות, ודאי שנכלל זה בכלל צורך גדול, וההיתר במקומו עומד[יז]. ומכל מקום כדי להינצל מחשש הסכנה דלעיל יש לבצע את העקירה על ידי מי שאינו

יהודי, ואם אפשר לעקרו עם שורשיו ולנטעו במקום אחר - מה טוב. ומכל מקום בעניינים כגון אלו כדאי להתייעץ עם מורה הוראה מובהק.

א - מסכת בבא קמא דף צ"א עמוד ב', ומסכת בבא בתרא דף כ"ו עמוד א'.
ב - גמ' פסחים דף נ' עמוד ב' ועיין במהרש"א שם ובשו"ת חיים שאל סימן כ"ג. וע"ע שו"ת שבט הלוי חלק ו' סימן קי"ב.
ג - בבא קמא שם.
ד - שם.
ה - שם, והכמות היא פחות מקב לשנה (1.38 ליטר לדעת הגר"ח נאה, ו-2.4 ליטר לדעת החזון איש) אמנם בעץ זיתים הכמות היא פחות מרבע קב לשנה.
ו - רא"ש על מסכת בבא קמא שם, ועיין ט"ז יו"ד סימן קט"ז ס"ק ו'.
ז - כך סבר בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' סימן ע"ו וכן יש לדקדק ממה שהזהיר רבי יהודה החסיד בצוואתו שלא לעקור עצי פרי, ולכא' הוא לאו דאורייתא, ומדוע כתב זאת, אלא שרצה לומר שאף באופנים שאין את האיסור הסכנה במקומה עומדת.
ח - כך מוכח מהט"ז יו"ד סימן קט"ז ס"ק ו', וכן רבים מהאחרונים דחו את דבריו של היעב"ץ: שו"ת חת"ס יו"ד סימן ק"ב, שו"ת בניין ציון סימן ס"א, שו"ת חיים שאל לחיד"א סימן כ"ג ועוד.
ט - כך סבר בשו"ת חתם סופר יו"ד סימן ק"ב.
י - כך סבר בשו"ת שאילת יעב"ץ שם.
יא - עיין שו"ת מהרש"ם ח"ז סימן קע"ח, שו"ת חיים שאל סימן כ"ג, שו"ת שבט הלוי ח"ב סימן מ"ז, ח"ה סימן צ"ה, ושו"ת הר צבי חלק ב' סימן ק"ב.
יב - ועשו פעולות כדי לזרז את התייבשות העצים.
יג - ואכן יש פוסקים שאין לעקור עצי פרי כלל אף לא באופנים הנ"ל שאין להקל במקום חשש סכנה.
יד - לרבי יאיר בכרך סימן קצ"ה.
טו - עיין עוד שו"ת חיים שאל סימן כ"ב וסימן כ"ג, ושו"ת שבט הלוי חלק ו' סימן קי"ב.
טז - ועיין בשו"ת חיים שאל שם דאין נפ"מ אם רוצה לבנות דירה לעצמו או לצורך אחרים.
יז - ואף שבשו"ת שאילת יעב"ץ שם כתב שבעקירת עצים משבעת המינים יש גם איסור מצד ביטול יישוב א"י, מ"מ בנד"ד שעושה זאת כדי להרחיב את בניין הארץ לית לן בה, ועוד יש לצדד שדווקא בעקירת עצים מז' המינים לאורך זמן ובתמידות שייך לחשוש משום ביטול יישוב הארץ, אבל בעקירה חד פעמית אין איסור (ועיין ביעב"ץ שם שמבואר ממנו שעיקר האיסור הוא באופן תמידי)

סיפור לשבת

הרה"ק רבי לייב שרה'ס זי"ע

{משולחנו הק' של האדמו"ר מפוריסוב, המקובל, רבי עקיבא רבינוביץ' שליט"א}

הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטובקה זי"ע שאל פעם את הרה"ק רבי לייב שרה'ס זי"ע מה נשמע בעניני המלוכה. סיפר לו רבי לייב שרה'ס, כי שרי המלוכה התאספו ויישבו לדון ביניהם לגזור גזירות על כלל ישראל, ר"ל. ודיברו ביניהם כיצד יתכן שישראל יודעים כל מה שנגזר עליהם, ומתפללים ומבטלים את הגזירות: מה ניתן לעשות כנגד זה?

השיב אחד מביניהם: הם יודעים זאת, מכיון שכתוב בפסוק "כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל" (קהלת י, כ) אם כן, העצה לזה היא שלא לדבר אלא לכתוב הכל ע"ג הכתב. כששמע זאת הרה"ק משפיטובקה, נצטער צער רב ואמר: א"כ הכיצד נדע אודות גזירותיהם כדי לבטלן? אמר לו רבי לייב שרה'ס: אכן, יש 'סיפא דקרא': בסוף הפסוק כתיב "וּבַעַל כְּנָפַיִם יַגִּיד דָּבָר", וא"כ בעלי הכנפיים מגלים אפי' דברים שבכתב, שלא מדברים אודותם.

הרה"ק רבי לייב שרה'ס זי"ע היה נחשב עד מאד אצל כל צדיקי הדור, וידועים מעשיו הנפלאים אודות ההצלה שהציל את עם ישראל מכל מיני גזירות קשות ורעות. הייתה לו לאותו צדיק דרגה של 'רואה ואינו נראה', והיה יכול להופיע במקומות שונים כדי לבטל גזירות. פעם, הופיע בפני קיסר אוסטריה, שהיה רשע גדול ושונא יהודים, ובכל הזדמנות גזר גזירות רעות נגד עם ישראל. הופיע אותו צדיק בחדרו של הקיסר במפתיע ותבע ממנו לבטל את הגזירה, תוך איומים שאם יסרב לעשות כן, יכהו מכות נמרצות במקלו. נדהם הקיסר ולא הצליח להבין כיצד הגיע יהודי זקן זה לפניו מבלי שיקבל אישור כניסה, וכיצד הוא מעז לדבר כך אל הקיסר. קרא מיד לכל משרתיו וציוה עליהם להשליך את היהודי הלז לבית האסורים. כשנכנסו המשרתים ולא ראו אף אחד בחדרו, חשבו שמסתמא המלך קם הרגע משנתו ועל כן הוא הוזה הזיות. אך יצאו המשרתים, נגלה שוב הצדיק לפני המלך ואמר: האם כעת תקרע את הגזירה? ומיד החל לחבוט בו במקל על ראשו עד שהחל דם לזוב. הבין המלך שאין לפניו ברירה, שיש כאן יהודי בעל 'כח עליון', ויהודי זה עלול להרגו חיש מהרה, נטל את כתב הגזירה וקרעה לקרעים. כך נהג אותו צדיק בהזדמנויות שונות.

הרה"ק רבי זאב וולף מטשרנא-אוסטראה זי"ע

הרה"ק רבי זאב וולף מטשרנא-אוסטראה זי"ע נהג לישון כשעיניו פקוחות. באחד הימים, הבחין הגבאי שעיניו של הצדיק עצומות. נבהל הגבאי מאד, כסבור היה שהצדיק הלך לעולמו. פרץ הגבאי בבכיות ובצעקות מרות. התעורר הצדיק מתנומתו, ושאל את הגבאי על מה ולמה הבכיות. נענה הגבאי ואמר: כסבור הייתי שהרבי נסתלק! סיפר הצדיק את אשר ראה בתנומתו: הוא רצה לדעת את אשר יארע בעקבתא דמשיחא, ועל כן עצם את עיניו. הוא סיפר, שישראל, כשהיו במצרים, נשתקעו במ"ט שערי טומאה, והקב"ה הוציאם משם בטרם ישתקעו בשער הנו"ן, לפי שאז מצבם היה אבוד, ר"ל. ואולם בעקבתא דמשיחא יהיו ישראל שקועים בשער הנו"ן. ומהו שער הנו"ן? - אפיקורסות. וכך אמר אותו צדיק: יהיו יהודים, ואני בתוכם, שיהיו צריכים רחמי שמים על מנת שלא יפלו בדעתם מחשבות של אפיקורסות, ר"ל. ומה היא העצה? העצה לכך היא לספר סיפורי צדיקים ולדבר אודות צדיקים. את המעשה הזה סיפר הרה"ק מרוז'ין זי"ע, והוסיף על כך: ניתן כסגולה נגד אותן מחשבות רעות, ר"ל לספר אפילו עלינו,

המשך בעמוד הבא...

ואפשר לספר אפילו על השולחן ועל הכיסא שלהם...
הרה"ק מטשרנא-אוסטראה זי"ע היה מחותנו של הרה"ק הרבי ר' זוסיא זי"ע. בעירו, התגורר מוסר אחד, רשע מרושע, שהציק ליהודי המקום ונהג להלשין עליהם. ויהי ביום מן הימים, בא אחד מיהודי העיר אל הרה"ק מטשרנא-אוסטראה זי"ע, וגם אל מחותנו, הרה"ק הרבי ר' זוסיא זי"ע וביקש מהם עצה, מה לעשות באותו ממלשין, אשר מיצר ומרע לישראל. לא עבר זמן רב, ואותו רשע נתפגר. שאל הרה"ק הרבי ר' זוסיא זי"ע את מחותנו, הרה"ק מטשרנא-אוסטראה זי"ע, כיצד נפטר מאותו רשע. סיפר הצדיק, שה"מויסר" ההוא היה רשע גדול, והיה קשה ביותר להיפטר ממנו. מה עשה, ביום הכיפורים, כאשר עבר הרה"ק מטשרנא-אוסטראה לפני העמוד, והבחין שאותו רשע, היה לו הרהור תשובה כלשהו במהלך התפילה, ומאחר שכך נסדקה במעט הקליפה הקשה שלו, ומתוך כך נפתח לו שער ומסילה להגיע אליו. ■

שביבים / שאול שיף

מחני נא מספרך

כתוב ב"בעל הטורים" בכל התורה כולה מאז לידתו של משה רבנו אין פרשה שלא הוזכר בה שמו של משה, חוץ מאשר בפרשת תצוה שלא הוזכר כלל שמו, אלא נאמר בלשון "ואתה" (למעט חומש דברים אשר הוא מדברי משה רבנו), והטעם לכך, כיוון שאמר משה במעשה העגל "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיימה הקללה בפרשה זו. מכאן אמרו, שלא יפתח אדם פיו לשטן, ויש שרמזו זאת בתיבת "ויקחו" ראשי תיבות: וישאו קל וחומר - ולא יקללו את עצמם.

מוסיף הגר"א מווילנא זצ"ל: לעולם נופל ז' באדר, יום פטירתו של משה רבנו, בפרשת תצוה (למעט מקרים בודדים ונדירים אשר בהם נופלת פרשה זו לאחר ז' באדר), ידע נותן התורה הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, כי בז' באדר יסתלק משה רבנו ולכן לא הזכיר את שמו בפרשה זו הנופלת ביום פטירתו. אמנם על אף שלא הוזכר שמו במפורש, ברמז כן נזכר שמו: דמאה ואחד פסוקים יש בפרשתנו, והאותיות הנעלמות של משה (מם, שין, הא) הן בגימטריה 101.

בספר "דברי צדיקים כותב: שמעתי אומרים בשם הגר"א זצ"ל הטעם שדווקא בפרשה זו נתקיימה הקללה של "מחני נא מספרך אשר כתבת", דהפרשה העשרים מתחילת התורה היא פרשת תצוה, וכיוון שאמר "מספרך" קיים דיבורו: ספר - ך', הפרשה העשרים. בספר "מדרשו של שם" כתב רמז אחר: "אשר כתבת" תיבת אשר בגימטריה "תצוה" (501).

(מתוך אוצרות התורה)

ביצה עם בצל

הרה"ק רבי פנחס זינגר זצ"ל היה מבאי ביתו של הרה"ק רבי דוד'ל בידרמן זצ"ל מלעלוב בירושלים, וסיפר ששמע מהרה"ק הנ"ל בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע דאילו היו הבריות יודעים גודל החשיבות של מאכל ביצה עם בצל שנאכל בסעודת שבת בשחרית, היו משלמים עבור ביצה אחת (א גאלדענעם רענדיל) מטבע של זהב.

עוד סיפר הרה"צ הנ"ל על גודל כוחו של הרה"ק רבי דוד'ל להכניס התעוררות בנפשות ישראל, וסיפר כי פעם עמד הרה"ק בתפילה במירון אצל ציון התנא הא' רשב"י ע"ה בדביקות ובחשאי, ונפלה התעוררות גדולה על כל הנוכחים, וסיפר רבי פנחס על עצמו שדמעות רבות נשרו אז מעיניו מרוב התעוררות שהמשיך רבי דוד'ל על כל הנוכחים, וסיפר על עצמו כי בכה כעשר דקות רצופות מאין הפוגות.

וכן סיפר על הרה"ק רבי דוד'ל זי"ע שהיה בעל תפילה מופלא, ומכל שכונות ירושלים היו באים לשמוע נעימות תפילותיו. זי"ע ועכ"י.

ויקחו אליך שמן זית...

מנפלאות שמן הזית:

שמן זית עשוי למנוע מגוון בעיות בריאות, מכולסטרול ועד מחלות לב וכלי דם. מתברר ממחקרים, כי הוא יכול למנוע גם את סרטן המעי הגס.

חובבי הבישול והאוכל יודעים ששמן הזית משמר באפקטיביות את הטעם, הארומה, הויטמינים ושאר התכונות של פרי הזית. שמן הזית הינו השמן הצמחי היחיד המאפשר לצרוך אותו כפי שהוא, מיד לאחר הכבישה, טרי, ישירות מהפרי, ללא כל זיקוק או עיבוד. אך רוב האנשים אינם מכירים את היתרונות הבריאותיים, הבלתי מבוטלים של שמן הזית, המקבלים אישור מרופאים וחוקרים.

עוד בימי קדם השתמשו בשמן הזית לריפוי פצעים וכוויות, העור. החל משנות ה-70 הוכיחו מחקרים רבים את מה שהיה ידוע כבר לסבתות-רבא שלנו: קיים קשר ישיר בין צריכה מוגברת של שמן זית, המהווה מרכיב נפוץ בתזונה הים תיכונית, לבין שיעור נמוך של מחלות לב.

בימינו נוספה לרשימת מעלותיו של שמן הזית גם סגולתו להלחם בכולסטרול. המחקרים הצביעו על הקשר בין רמת הכולסטרול הגבוה בדם למחלות לב וכלי דם.

שמן הזית, כמו כל השמנים הצמחיים, מכיל חומצות שומן בלתי רוויות (מצמצמות את היווצרות הכולסטרול) אך בנוסף לכך, יש בו אחוז גבוה מאוד של חומצות חד בלתי רוויות, יותר מכל שמן צמחי אחר. המושג "חומצות שמן חד בלתי רוויות" נשמע מורכב, אבל כדאי לזכור שהן מבצעות פעולה כפולה - הן מפחיתות את הכולסטרול ה"רע" - LDL ומעודדות הגדלת רמת ה-HDL (הכולסטרול "הטוב").

שמן זית מסייע לבריאות הלב הודות להתחמצנות נמוכה יותר של הכולסטרול LDL ורמות גבוהות יותר של תרכובות נוגדות חמצון בדם, במיוחד פנולים והוא אינו מפר את היחס הקריטי בין חומצת שומן אומגה 6 לאומגה 3. למעשה, רוב חומצות השומן בשמן זית

הן למעשה אומגה 9, חומצה חד לא-רוויה. שום שמן אחר המופק באופן טבעי אינו מכיל כמות כה גדולה של חומצות חד לא-רוויות כמו שמן זית, עובדה ההופכת אותו לקל לעיכול ובה ובעת מאפשרת לו להגן באופן טבעי על העור, השיער, המערכת הכללית.

בנוסף, שמן זית מפעיל את הפרשת ההורמונים מהמרה והלבלב באופן הרבה יותר טבעי מתרופות מרשם. כתוצאה מכך, הוא מפחית את הסיכויים להיווצרות אבני מרה.

חוקרים רפואיים מצאו ששמן זית גם מספק יתרונות מדהימים בריפוי ומניעת סרטן המעי הגס, וכן מנקה, מרכך, מחדש וסך את כלי הדם, הורידים והעורקים ובכך מונע התקפי לב ושבץ.

עוד נתברר, כי שמן זית מסייע בהפחתת חומציות הקיבה, יכול להגן בפני כיבי קיבה ותורם לפעילות תקינה של המעיים. שמן הזית מומלץ גם לנשים הרות ומניקות בשל כמות ניכרת של ויטמין E וחומצה אולאית, חומרים המצויים גם בחלב האם ומסייעים בבניית העצמות והשלד.

עוד, במחקר שפורסם בכתב העת היוקרתי NATURE, מדווחים חוקרים אמריקנים כי גילו בשמן זית כתית מעולה, רכיב בעל פעילות נוגדת דלקת הדומה לזו של איבופרופן. איבופרופן שייך לקבוצת תרופות נוגדות דלקת שאינן סטרואידליות (NSAID) כגון משככי הכאבים אדקס, אדוויל ונורופן.

במחקר זיהו החוקרים רכיב בשם אוליאוקנטל (oleocanthal) בשמן זית כתית מעולה (extra virgin), הפועל כרכיב נוגד דלקת טבעי, וכמו האיבופרופן, יוצר אף הוא תחושת עקצוץ בגרון המהווה סמן לפעילות תרופתית. החוקרים טוענים כי אוליאוקנטל שבשמן הזית, הוא בעל פוטנציאל ופרופיל זהים לחלוטין לאלה של איבופרופן.

החוקרים מצאו, כי מנה יומית של 50 גר' שמן זית, שווה לכ-10% מהמינון המומלץ לשיכוך כאבים במבוגרים של התרופה איבופרופן. לדבריהם אמנם לא סביר לרפא כאב ראש באמצעות שמן זית, אולם לצריכה קבועה של שמן זית עשויים להיות חלק מן היתרונות הבריאותיים לטווח הארוך של איבופרופן, כולל יתרונות לשמירה על בריאות הלב ולהגנה מפני מחלות נוספות.

לסיום, שמן זית הוא ללא ספק אחד השמנים הבריאים ביותר כיום. כדי להרוויח את יתרונותיו הבריאותיים הוא צריך להוות את מקור השומן העיקרי בתפריט.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il